

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»

на тему: **«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНУ ТА ЗАХОДИ
ЩОДО ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»**

Виконавець:

Студент ФЕУП

Тішко Аліна Ігорівна

Науковий керівник:

к.е.н, доцент

Клевцевич Наталія Анатоліївна

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Висококонкурентні умови функціонування світової економіки вимагають від регіонів не тільки визначення основних напрямків соціально-економічного розвитку, але й пошуку додаткових резервів для підвищення конкурентоспроможності. Одеський регіон є одним з найбільш конкурентних регіонів в Україні, з високим рівнем розвитку економіки, інфраструктури та транспортної логістики. Це сприяє залученню інвестицій та розвитку різних сфер бізнесу.

Розташування на морському узбережжі є однією з головних конкурентних переваг регіону. Це дозволяє розвивати портову інфраструктуру та морський транспорт. Крім того, Одеський регіон має висококваліфіковану робочу силу та розвинену туристичну галузь.

Проте регіон також стикається з викликами і проблемами, такими як недостатня інфраструктура для малих та середніх підприємств, високі податки та вартість електроенергії, що призводить до збільшення витрат на виробництво.

У сфері промисловості та виробництва Одеського регіону працюють компанії різних галузей, включаючи металургію, хімічну та нафтопереробну промисловість, легку промисловість та харчову промисловість. Металургійна галузь є однією з основних галузей економіки регіону.

Одеський регіон також розвиває сфери послуг та торгівлі, особливо в Одесі, яка є одним з найбільших міст в Україні та важливим транспортним вузлом.

Конкурентоспроможність Одеського регіону має велике значення для його економічного, соціального та культурного розвитку, а також для залучення інвестицій та розвитку туризму. Висока конкурентоспроможність є важливим фактором успіху для підприємств, організацій та країн у глобалізованому та висококонкурентному ринковому середовищі.

Метою є дослідження конкурентоспроможності регіону Одеса та визначення заходів щодо її забезпечення.

Для виконання поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

- розкрити теоретичні питання конкурентоспроможності Одеського регіону;
- визначити показники конкурентоспроможності Одеського регіону;
- дослідити основні методи оцінювання конкурентоспроможності регіонів;
- зробити загальну характеристику Одеського регіону та її демографічної ситуації;
- зробити аналіз показників соціально-економічного розвитку регіону;
- оцінити поточну конкурентоспроможність Одеського регіону;
- визначити перспективи підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону;

- розрахувати критерії ефективності проєкт підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону;
- оцінити проєктні ризики та запропонувати шляхи їхньої мінімізації.

Об'єктом дослідження є процес формування конкурентоспроможності Одеського регіону.

Предметом дослідження є процесом визначення необхідності конкурентоспроможності, розробки заходів для її забезпечення та вивчення сукупності теоретичних, методичних та практичних аспектів, пов'язаних з формуванням та реалізацією конкурентоспроможності.

Інформаційна основа кваліфікаційної роботи бакалавра базується на різних джерелах інформації, таких як закони та інші нормативно-правові документи, монографічна література, Інтернет-джерела, статистична інформація Державної служби статистики України та Міністерства економіки, офіційна звітність Головного управління статистики в Одеській області.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (38 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок. Основний зміст викладено на 64 сторінках. Робота містить 14 таблиць та 4 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі роботи «Теоретичні основи конкурентоспроможності на місцевому рівні» розглянуто конкурентоспроможність регіону: суть і властивості; визначені показники, що визначають конкурентоспроможність на рівні регіону; проаналізовані методи оцінювання конкурентоспроможності на місцевому рівні.

У другому розділі роботи «Економічний аналіз поточного конкурентного стану Одеського регіону» дана загальна характеристика Одеського регіону; проаналізовано показники соціально-економічного розвитку Одеського регіону; дана оцінка конкурентоспроможності Одеського регіону.

У третьому розділі роботи «Економічне обґрунтування пропозицій з підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону на основі «GREEN ECONOMY»» здійснено економічне обґрунтування проєкту EIDistrict спрямованого на підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону; оцінена ефективність проєкту підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону, проаналізовані проєктні ризики та шляхи їхньої мінімізації.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного у третьому розділі кваліфікаційної роботи дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Конкурентоспроможність регіонів виступає як результат взаємодії і впливу різних факторів, таких як продуктивне середовище, людський капітал, інфраструктура та інші. Він рекомендує використовувати індекс конкурентоспроможності, який враховує такі складові, як інституції, інфраструктура, макроекономічне середовище, охорона здоров'я та освіта, ринки товарів і праці, розвиток фінансового ринку, технологічна готовність, розмір ринку, розвиток бізнесу та інновації. Однак, важливо зазначити, що жоден з цих методик не може повністю і об'єктивно оцінити рівень конкурентоспроможності регіону. В цьому контексті автор вважає, що для підвищення конкурентоспроможності окремих регіонів України необхідно провести ефективну трансформацію моделі місцевого самоврядування. В цій новій моделі територіальна громада виступає як замовник і одночасно учасник місцевої політики і змін. Це означає, що громада активно впливає на розвиток свого регіону і стає прямим учасником прийняття рішень щодо місцевих проблем і потреб.
2. На сьогоднішній день багато службовців та посадових осіб місцевого самоврядування проявляють пасивність та інертність, що є спадщиною старої системи, і відсутня мотивація до підвищення ефективності своєї діяльності. Також бізнес ще не розглядає органи влади як партнерів, тому не існує спільної мети для тісної співпраці, яка може бути реалізована саме на рівні регіону. Однак саме співпраця може мати значний позитивний ефект на регіональний розвиток. У контексті децентралізації регіони отримують додаткові стимули для розвитку. Для забезпечення підвищення рівня конкурентоспроможності регіону необхідно формувати конкурентні переваги у всіх сферах економічної системи, враховуючи всі фактори, що впливають на конкурентоспроможність.
3. Один з найбільш об'єктивних комплексних показників, який поєднує конкурентоспроможність товарів, товаровиробників та галузей, є показник регіональної конкурентоспроможності. Цей показник визначає становище регіону на національному рівні, а також позицію країни на світовому ринку. Показник регіональної конкурентоспроможності враховує різні фактори, які впливають на конкурентоспроможність. Він враховує ефективність виробництва, якість товарів, наявність інновацій, доступність ресурсів, рівень технологічного розвитку, кваліфікацію робочої сили та інші фактори.
4. За період з 2017 по 2021 роки в Одеській області спостерігалися такі демографічні тенденції. Загальна чисельність населення зменшилась з 2396,5 тис. осіб у 2017 році до 2380,3 тис. осіб у 2021 році. Природний рух населення погіршився, адже від'ємний приріст збільшився з -4,7 тис. осіб у 2017 році до -10,5 тис. осіб у 2021 році. У той же час, міграційний

приріст зрос з 4,6 тис. осіб у 2017 році до 7,7 тис. осіб у 2021 році, що свідчить про збільшення кількості людей, що прибули в область. Ці демографічні зміни призвели до зменшення щільності населення до 71,5 осіб на 1 км² станом на 1 січня 2021 року, що відповідає показнику 2020 року.

5. Останні роки принесли певний прогрес для Одеської області і спостерігалися важливі кроки в напрямку економічної інтеграції. Однак, застарілі методи та умови підприємницької діяльності ставлять підприємців у складне положення і перешкоджають впровадженню інновацій або залученню нових учасників на ринок. Для досягнення успіху необхідно прийняти ефективні заходи у ключових сферах, які мають особливе значення.
6. Одеська область має потенціал для розвитку туризму, зокрема морського, завдяки своїм пляжам, історичним пам'яткам та можливостім морських круїзів. Також, розвиток морського транспорту та морських портів може сприяти транспортуванню вантажів. Проте, область стикається з викликами, такими як геополітична нестабільність, економічні проблеми та застаріла інфраструктура. Геополітичні конфлікти можуть негативно позначитися на економіці та безпеці регіону. Необхідна боротьба з корупцією, залучення інвестицій, модернізація інфраструктури та розвиток туристичного сектору. Для успішного розвитку області важливо спрямовувати зусилля на залучення інвестицій, підтримку підприємницької діяльності, розбудову туристичного сектору та покращення якості життя мешканців. Крім того, необхідно звернути увагу на боротьбу з корупцією, підтримку економічної стабільності та модернізацію інфраструктури.
7. Проєкт ElDistrict спрямований на поліпшення інфраструктури зарядки електротранспорту та забезпечення зручності для користувачів електромобілів. Для досягнення цієї мети запропоновано кілька заходів. План передбачає встановлення нових зарядних станцій з метою забезпечення широкого покриття регіону, щоб зробити процес зарядки електромобілів доступним та зручним для всіх користувачів. Додаткові станції дозволять зменшити очікування та заповнити прогалини в наявності зарядних місць. Також передбачається розширення енергопостачання за рахунок нових підстанцій, що забезпечить достатню потужність для зарядних станцій та уникне перевантаження мережі. Це важливо для забезпечення стабільної роботи зарядних станцій і запобігання виникненню проблем з електропостачанням.
8. Проєкт призведе до отримання комерційного, соціального та бюджетного ефектів. Комерційний ефект для інвесторів проявляється передусім у позитивному значенні чистої приведеної вартості (NPV) в розмірі 9850 тис. грн протягом 5 років при ставці дисконтування 25%. Щодо соціального ефекту, проєкт передбачає створення 50 додаткових робочих місць, що сприятиме покращенню соціальної ситуації. Для посилення соціального ефекту можна залучати тимчасово переміщених

осіб або ветеранів війни. Розмір щомісячної заробітної плати становитиме 750 тис. грн. Включаючи Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) у розмірі 135 тис. грн. Бюджетний ефект буде проявлятися у збільшенні місцевих податків на 400 тис. грн протягом першого року. Ці фактори сприятимуть зростанню економіки та збільшенню доходів для місцевого бюджету.

9. Ефективне управління проєктними ризиками є необхідною складовою успішної реалізації проєктів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіонів. Цей процес включає аналіз ризиків, розробку стратегій мінімізації ризиків, контроль та оцінку ризиків протягом усього життєвого циклу проєкту. Крім того, ефективне комунікування зі зацікавленими сторонами та залучення експертів можуть допомогти уникнути або зменшити вплив проєктних ризиків. Урахування та керування ризиками в проєкті дозволяє забезпечити своєчасне виявлення потенційних проблем, їх аналіз та розробку плану дій для зменшення негативного впливу на проєкт. Це дозволяє зберегти ресурси, які можуть бути витрачені на усунення наслідків непередбачених подій або помилок.

АНОТАЦІЯ

Тішко А.І. **«Конкурентоспроможність регіону та заходи щодо її забезпечення (на прикладі Одеської області)».**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу». Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

Випускна кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є процес формування конкурентоспроможності Одеського регіону.

В роботі розглянуто конкурентоспроможність регіону: суть і властивості; визначені показники, що визначають конкурентоспроможність на рівні регіону; проаналізовані методи оцінювання конкурентоспроможності на місцевому рівні; дана загальна характеристика Одеського регіону; проаналізовано показники соціально-економічного розвитку Одеського регіону; дана оцінка конкурентоспроможності Одеського регіону; здійснено економічне обґрунтування проєкту ElDistrict спрямованого на підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону; оцінена ефективність проєкту підвищення конкурентоспроможності Одеського регіону, проаналізовані проєктні ризики та шляхи їхньої мінімізації.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, фактори, що визначають конкурентоспроможність регіону, регіональна конкурентна політика, регіон.

ANNOTATION

Tishko A.I. "**Competitiveness of the region and measures to ensure it (on the example of Odesa region)**".

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock exchange activity" under the educational program "Economics and business planning". Odesa National University of Economics. Odesa, 2023.

The graduation thesis consists of three sections. The object of the study is the process of forming the competitiveness of the Odesa region.

The article examines the competitiveness of the region: essence and properties; determined indicators that determine competitiveness at the regional level; analyzed methods of assessing competitiveness at the local level; the general characteristics of the Odesa region are given; indicators of socio-economic development of the Odesa region were analyzed; the assessment of the competitiveness of the Odesa region is given; the economic justification of the EIDistrict project aimed at increasing the competitiveness of the Odesa region was carried out; the effectiveness of the project to increase the competitiveness of the Odesa region was assessed, the project risks and ways of their minimization were analyzed.

Keywords: competition, competitiveness, factors determining regional competitiveness, regional competitive policy, region.